

6. İkdam, 29 Kanunuevvel 1919: "Türk Amelesinde Mücadele Hazırlığı"

Saat-i mesâlinin tahdidi; ücuratın tezyidi ve hafta tatili

Dünkü nüshamızda, şehrimizin amele ve işçilerinden birçoklarının saat-i mesâlinin tahdidi, ücuratın tezyidi ve hafta tatili kanununun tatbiki için hükümete bir istida ile müracaatta bulduklarını haber vermiştik. Bizde de amele hayatı mevcut olduğuna delâlet eden bu hareket üzerine, memleketimizdeki Sosyalist ve amele cereyanı hakkında bir fikir husulüne medar olur ümidiyle muharrirlerimizden biri (İşçi ve Çiftçi Sosyalist) Fırkası âzasından [biriyle] bervech-i âti mülakat icra eylemiştir.

resim: Türk amelesinin ne büyük bir istidada sahip ve malik olduğunu gösteren en büyük ve en yeni delillerden -
Ankara-Erzurum hattında Türk amelesi bir köprü temeli atarken

+ "Şefik Hüsnü Bey" in fotoğrafı

- Fırkanızın intihap mücadelelerinde takip edeceği mesâi programı hakkında biraz malumat verir misiniz?

- Şimdiye kadar fırkamız resmî bir şahsiyet iktisap etmek için icap eden ilmühaberi elde etmeye çalışmış ve nihayet İstanbul intihabatından bir gün evvel mezkûr ilmühaberi Emniyet-i Umumiyyeden alabilmiş idi. Hükümetin bu hususta gösterdiği müşkilâtın dolaylı, intihap işleriyle hakkıyla uğraşmağa imkân bulamayan fırkamız namzetlerinin tasnif-i ârâ neticesinde 14 rey almış olmasını biz bir mağlubiyetten ziyade bir muvaffakiyet gibi telâkki ediyoruz. Esasen bizim için intihap mücadelesi bir gaye değil, Sosyalizm etrafında propaganda yapmağa yarar bir fırsattan başka bir şey değildir. Asıl faaliyetimiz bundan sonra başlayacaktır.

Erbab-ı mesâi arasında sınıf menfaatini şuurlu bir hale getirecek olan teşkilât, bu mesâimizin mahrekini teşkil edecektir. Bu meyanda Avrupa'da (Korporasyon) tarzındaki işçi birliklerini tadat ederiz. Son zamanlarda teessüs etmiş olan Umum Türkiye İşçiler Derneği ile fırkamızın sıkı ve samimi bir teması vardır. Bu dernek bütün mesalik-i sâye mensup erbab-ı mesaiyi bir araya toplamaktadır. Bundan maada, bilhassa ziraat memleketi olan Türkiye'de ıslahat-ı ziraiyeyi Sosyalizm prensiplerine göre vücuda getirmek ve Türk köylüsünün mevki-i içtimaiyesini yükselterek ona tam bir hakk-ı siyasî temin etmek ve bu suretle Türkiye hayat-ı siyasiye ve içtimaiyesinde sâye kuvvetine kıymet verdirmek üzere taşrada (Çiftçi alımsatım dernekleri) tesis etmek istiyoruz. Bu tarzdaki mesâimiz taşrada şimdiden başlamış ve muvaffakiyetle tevessüye istidat göstermiştir. Bu meyanda en mühim işçi ve çiftçi merkezi olan Eskişehir'i gösterebiliriz. Orada fırkamızla alâkadar olmak üzere çalışan yoldaşlarımızın eser-i mesâisi olarak bir (İşçi) gazetesi neşr edilmektedir.

- Hafta Tatili Kanunu hakkındaki mütalaanız nedir?

- Haftada en az 36 saat istirahat erbab-ı mesâlinin en tabii hakkıdır. Fakat şimdiye kadar kavanin-i mevcudemizde buna dair ahkâm-ı mahsusa yok idi. Hafta tatilinden maksat, bu müddet-i istirahat zarfında ameleye ücretten mahrum olmayarak tatil imkânı bahşedebilmektir. Yoksa ücretsiz tatil demek değildir. Çünkü ücretsiz tatil esasen fiilen mevcuttur. Bazı defalar, -meselâ son Seyrisefain fabrikalarında olduğu gibi- amelenin cebren tatilden mahrumiyetleri ve çalışmazlarsa

hizmetlerinden ihraç suretiyle tehdit edildikleri vâkidir. İşte kabul olunacak Hafta Tatili Kanunu hem bu gibi tazyiklere mani olacak, hem de ameleye ücretli uzun bir müddet tatil temin edebilecek tarzda olmalıdır.

- Memleketimizde amelenin saat-i mesâisi ve ücreti nasıl olmalıdır?
- Bazı fevkalâde ahval müstesna olmak üzere memleketimiz için 8 saat en tabii bir müddet-i saydır. Esasen doğrudan doğruya fabrika amelesinden maada diğer erbab-ı mesâi bir gün zarfında bundan fazla çalışmamaktadırlar.

Biz 8 saat mesâi esasının kabul ve tatbiki hususunda mesâi-i mahsusada bulunacağız. Ücret meselesine gelince, fabrikalarımızda çalışan en kıymetli bir işçimiz nihayet güçbelâ iki lira yevmiye alabilmektedir. İşçinin derecesi küçükçe ücreti de azalmaktadır. Bugün bizde asgarî ücret 20 ilâ 30 kuruş arasındadır ki, bu miktarlar maişetin galây-ı hâzırıyla hiçbir zaman kabil-i telif değildir. ... fabrika işçilerinin ücretlerini tezyit etmek lâzımdır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI
TÜSTAV